

Konferencia-összefoglaló

ÖSSZEFOGLALÓ AZ EURÓPA JÖVŐJE KONFERENCIASOROZAT KERETÉBEN MEGVALÓSULÓ, AZ IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM EURÓPAI UNIÓS KAPCSOLATOKÉRT FELELŐS HELYETTES ÁLLAMTITKÁRSÁGA ÉS A MÁDL FERENC ÖSSZEHASONLÍTÓ JOGI INTÉZET ÁLTAL SZERVEZETT: „A BŐVÍTÉS A JÖVŐ KULCSA?” CÍMŰ KONFERENCIÁRÓL

Az Igazságügyi Minisztérium és a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet 2021. december 6-án megrendezte az Európa jövője konferenciasorozat keretében a negyedik magas szintű konferenciáját: „A bővítés a jövő kulcsa?” címmel. Az esemény célja többek között az Európa jövőjéről szóló konferenciasorozathoz és a páneurópai vitához való hozzájárulás volt. A tagállamok közül Magyarország volt az első, amely elindította a párbeszédet az Európa jövője konferenciasorozat keretein belül még 2020 júniusában. A konferencia lehetőséget biztosított arra, hogy a résztvevők megfogalmazzák elvárásait a konferenciasorozattal kapcsolatban. A második konferenciára 2020 szeptemberében került sor, amikor az előadók arról folytattak eszmecsere-t, hogy az Európai Unió hogyan tud hatékony és erős lenni a válságok idején is. A harmadik nemzetközi konferenciát 2021 júniusában rendezték, amelynek témája a digitalizáció volt. A konferenciák során számos elismert hazai és külföldi politikus, uniós biztos, tagállami képviselő, valamint akadémiai szaktekinély is előadást tartott, megosztotta gondolatait.

A 2021. december 6-án megrendezett „A bővítés a jövő kulcsa?” című konferencia két panelből állt: az első a „Hiteles bővítési perspektívák egy erősebb Európáért”, a második „Történelmi, politikai és jogi érvek a bővítés mellett” voltak.

ELSŐ PANEL:

„HITELES BŐVÍTÉSI PERSPEKTÍVÁK EGY ERŐSEBB EURÓPÁÉRT”

A konferencia első részében került sor a „Hiteles bővítési perspektívák egy erősebb Európáért” című kerekasztal-beszélgetésre. Az első panel előadói közt szerepelt Varga Judit igazságügyi miniszter, Sziijártó Péter külgazdasági és külügyminiszter, Várhelyi Olivér szomszédságpolitikáért és bővítésért felelős biztos, Jadranka Joksimović szerb európai integrációs miniszter, Deli Andor európai parlamenti képviselő, valamint Gašper Dovžan szlovén külügyi államtitkár. A panelbeszélgetés moderátora Gál Kinga európai parlamenti képviselő volt.

Varga Judit igazságügyi miniszter bevezetőjében elmondta, hogy az Európa jövőjéről szóló konferencia kiváló lehetőség arra, hogy megvitassuk azon kérdéseket és politikákat, amelyek óhatatlanul felmerülnek, ha az európai polgárok biztonságos és sikeres jövőjéről akarunk gondolkodni. Beszédében hangsúlyozta, hogy az Európai Unió bővítése kiemelt jelentőséggel bír. Üdvözlendő, hogy a bővítés a von der Leyen-bizottság prioritásává vált. Egyre többen kezdik felismerni, hogy a régió Unióhoz való közelítése kölcsönös stratégiai érdek, és együtt kell azon dolgozni, hogy az Unió hitelességét sikerüljön visszaállítani. „Eljött végre az ideje, hogy új országokat üdvözljünk a közösségünkben, és erősebb nemzeteken álló erősebb Európai Uniót építsünk fel” – tette hozzá. A Nyugat-Balkán földrajzilag, történelmileg és gazdaságilag is az európai család része, ennek a családnak erősnek és összetartónak kell lennie. Európa országai mélyen egybefonódó közös örökséggel és közös történelemmel rendelkeznek, ezért jövőjük is csak közös alapokon nyugodhat. A miniszter asszony kiemelte, hogy a Horvátországgal folytatott csatlakozási tárgyalás lezárására a 2011-es magyar elnökség alatt került sor. Regionális szinten Magyarország és a V4-ek a Nemzetközi Visegrádi Alapon keresztül számos projektet támogatnak a nyugat-balkáni térségben a kapacitásépítéstől kezdve az oktatás fejlesztésén, az innováció előmozdításán és a vállalkozói szektor megerősítésén át a regionális fejlesztésekig. „Az Európai Uniónak el kell ismernie a tagjelölt országok reformjait, erőfeszítéseit és teljesítenie kellene a csatlakozási folyamat továbbvitelével kapcsolatos kötelezettségeit” – mondta. A kitűzött cél elérése érdekében az uniós intézményeknek és a tagállamoknak együtt kell működniük. A miniszter asszony beszéde végén hozzátette, hogy „az Európai Unió bővítése a biztonságos, stabil, virágzó és versenyképes európai jövő egyik sarokköve, melynek közös érdekeinkre és a tagállamok kölcsönös előnyös együttműködésére kell épülnie”.

Sziijártó Péter külgazdasági és külügyminiszter elmondta, hogy Európa jövője a tagállamokban keresendő. Az Európai Unió csak akkor lehet erős, ha a tagállamai erősek. Ahhoz, hogy az Unió újra erős legyen, bizonyos kompetenciákat a tagállamoknak vissza kell kapniuk. Az Európai Unió ismételt megerősödésére akkor van esély, ha a pénzügyi és gazdasági, migrációs és egészségügyi válságkezelés területét érintő hatáskörök a tagállami kompetencia részét képezik. Az Európai Unió válaszai ezekre a válságokra a közösség gyengülését eredményezték. A világgazdasági teljesítményt tekintve az utóbbi években az unió versenytársai meg tudták tartani, akár még növelni is tudták részesedésüket, erre azonban az Európai Unió nem volt képes. A tagállamok közötti gazdasági verseny ellehetetlenítése az unió külső versenyképességét is rontani tudja. A brüsszeli migrációs politika „csődöt vallott”, ugyanis a kontinenst egyszerre három irányból éri migrációs nyomás. A migrációval kapcsolatban a miniszter úr szavait idézve „Brüsszel mindent támogat, ami a migrációt növeli,

és semmit sem támogat, ami megállítaná a migrációt”. A világvárvány idején a hatékony válaszlépések nemzeti, kormányközi alapon születnek meg. A nyugat-balkáni bővítés kulcsfontosságú az EU megerősödésének szempontjából kiváltképp, hogy a közösség nemrég veszítette el az Egyesült Királyságot. A Nyugat-Balkán integrációja egyértelmű geopolitikai cél, ugyanis „a geopolitikában nincsen vákuum, ha mi nem integráljuk a térséget, akkor más fogja, és nekünk csak a siránkozás marad, azonban ennek a siránkozásnak semmiféle legitim alapja nincsen”.

Várhelyi Olivér szomszédsságpolitikáért és bővítésért felelős uniós biztos elmondta, hogy a bővítés nemcsak arról szól, hogy Európa mit gondol önmagáról, hanem hogy mit gondol a szomszédjairól. Szerinte az európai perspektíva a konfliktusok utáni konszolidáció legnagyobb hajtóereje, ellenállóbb és erősebb társadalmak kiépülését hozza magával a nyugat-balkáni régióban, hosszú távon gazdasági, társadalmi jólétet eredményez. Európa csak akkor válhat erősebbé, ha kiegészül a nyugat-balkáni régióval. Fontosnak tartja, hogy a Bizottság prioritásként határozta meg a bővítést, mert a folyamatot ki kellett mozdítani a holtpontról. „Meghatároztunk egy gazdasági és fejlesztési tervet is, amely mintegy 30 milliárd eurónyi beruházást visz a nyugat-balkáni régióba, ami egyharmada a teljes régió GDP-jének” – mondta. Szerinte a csatlakozási folyamatok előbbre vitele érdekében további elkötelezettségre és előrelépésre van szükség a régió részéről. Aláhúzta, hogy a bővítés mindegyik fél számára előnyös geopolitikai és geostratégiai beruházás. Megemlítette, hogy a „mini-Schengen”-kezdeményezés kulcsfontosságú az egész régió integrációja tekintetében. A Bizottság támogatja azokat az ötleteket, amelyek a négy szabadság megvalósítására vonatkoznak – az egyetlen kérésük annyi volt, hogy a kezdeményezés maradjon nyitva, és kísérelje meg kombinálni a reformokat, amelyeket az EU részéről a régióval kapcsolatban fogalmaztak meg. A bővítési folyamatot a jövőben is folytatni szükséges, és remélhetőleg a francia soros elnökség alatt további előrelépések körvonalazódnak a döntések megvalósulása érdekében.

Jadranka Joksimović a Szerb Köztársaság európai integrációs minisztere elmondta, hogy Magyarország és a V4-ek mindvégig kifejezték elkötelezettségüket az Európai Unió bővítése, elsősorban a Nyugat-Balkán irányába történő bővítés iránt. A Nyugat-Balkán gazdasági, politikai felkészültsége még inkább hozzá tudna járulni az unió szabadságához, fenntarthatóságához és békéjéhez. Bizonyos technokráciák szemet hunynak a bővítés felett, mert nem látják előnyét a gazdaságuk vagy a demokráciájuk számára. Az Európai Bizottság elnöke, Ursula von der Leyen a nyugat-balkáni csúcson egyértelműen kifejezte, hogy szükség van a régió országaira az unióban. A nyugat-balkáni országok számára nem a bővítési fáradság látszik az unió részéről, hanem az elkötelezettség egyértelmű hiányát érzik. A bővítés két fél akaratának együttes megvalósulása. Az Európai Unió szeretné, ha egységesebb, erősebb lenne, ugyanakkor a Nyugat-Balkán országai számára is kiemelt cél a csatlakozás. Az európai nemzetek jövője a természetes határaikon belül van, ez pedig a Nyugat-Balkánt is magában foglalja. Szerbia elfogadta az új játékszabályokat, átalakította a tárgyalási struktúráját, és bevezette a klasztereket. Ez a folyamat alkotmánymódosítással is együtt

járt, amiről a szerb állampolgárok 2022 januárjában fognak dönteni. Kérdésre elmondta, hogy az „Open Balkan”-kezdeményezés koncepciója a régióból származott, nem pedig az EU vagy az egyik tagállam állt elő a kezdeményezéssel. Célja egy további platform megteremtése, amely a bizalom erősítését szolgálja az országok irányába. Kiemelte, hogy Magyarország és Szerbia kapcsolata sokat fejlődött az elmúlt években, a magyar kisebbség jól integrálódott, és kiváló hidat képez a két ország között a jövőbeli együttműködéshez.

Deli Andor vajdasági származású európai parlamenti képviselő sajnálatát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a bővítés folyamata az elmúlt néhány évben egyre lassult. A nyugat-balkáni népek európaiak, és nemcsak magát a kontinentet mint földrajzi területet osztják meg az Európai Unióval, hanem a kultúrát, a történelmi gyökereket is. A bővítés természete a kezdetleges politikai kérdésből egyre inkább adminisztratív színezetet kapott. A bővítéspolitikát nem szabad tisztán bürokratikus folyamatként szemlélni, hiszen annak nagypolitikai jellege kiemelkedő. A képviselő véleménye szerint vissza kell térni a Nyugat-Balkán integrációjának valós, politikai természetéhez, ugyanis a tisztán bürokratikus folyamat menekülési stratégiát jelent a felelősségvállalás elől. Az Európai Uniónak elsősorban Európában kell erőssé válnia, amihez az integráció megfelelő eszközt jelent. Az utóbbi időben Európán kívüli országok is kezdik felismerni az üzleti lehetőséget a térségben. A berlini folyamatot és az „Open Balkan”-kezdeményezést a bővítést elősegítő lépésként lehetne tekinteni. Felszólalása végén elmondta, hogy nincs olyan adminisztratív kerülőt, ami mentesítené az uniós vezetőket a nehéz döntések meghozatalának felelőssége alól.

Gašper Dovžan, a Szlovén Köztársaság külügyminisztériumi államtitkára az EU hitelességének kérdéséről emelte ki, mivel az EU az elmúlt években nem teljesítette, amit vállalt. Szerinte minden kezdeményezés hasznos, amelyet a Bizottság a régió integrációjának előmozdítása érdekében léptetett életbe, és ezeket meg kell erősíteni. Kiemelte, hogy az Európa jövőjéről szóló konferenciával kapcsolatban a szlovén elnökség két rendkívül fontos eredményt ért el: a Digitális Platformon nincs földrajzi blokkolás, vagyis az EU területén kívül élők – és így a Nyugat-Balkán is – hozzájárulást tehetnek, valamint a nyugat-balkáni országok miniszterei is meghívást kaptak a konferencia októberi plenáris ülésére, mint kulcsfontosságú partnerek (*key stakeholders*). Szlovénia szeretné még továbbvinni ezt a logikát, és a keleti partnerség országait is bevonná a konferenciába. Szerinte a jövőre nézve arra a kérdésre kell választ keresni, hogyan lehet az EU-t robusztusabbá és ellenállóbbá tenni, mindeközben fenntartva belső rugalmasságát. Elmondta, hogy a Régiók Bizottságának fontos szerepe van a bővítésben és a vidékfejlesztés, valamint a jövőt érintő kérdések területén is, ugyanis azt tapasztalta, hogy kihívást jelent a régiók jelentőségteljes bevonása.

Gál Kinga az első kerekasztal-beszélgetés moderátora befejezésként elmondta, hogy az Európa jövőjéről szóló gondolkodás megkerülhetetlen témája a bővítés kérdése. A nyugat-balkáni régió stabilitása, jövője, gyarapodása az Európai Unió gazdasági, biztonsági és geopolitikai érdeke. Az Európa jövője konferenciasorozatról való közös gondolkodásba, tervezésbe be kell vonni a Nyugat-Balkán országait.

MÁSODIK PANEL:**„TÖRTÉNELMI, POLITIKAI ÉS JOGI ÉRVEK
A BŐVÍTÉS MELLETT”**

A konferencia második paneljének felvezetőjében a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet tiszteletbeli elnöke, *Trócsányi László* a beszélgetés egyik céljaként jelölte meg a balkáni régió mélyebb megismerését, definiálását, azoknak az értékeknek a beazonosítását, amelyekkel a régió gazdagítani tudja az európai integrációt. Európa és a balkáni régió történelme összefonódott, a sok hasonlóság mellett jelentős különbségek vannak. A rendszerváltás után a balkáni régió nagyon komoly válsággal küzdött; a helyzet mára konszolidálódott, és a régió országai számára valós lehetőség az Európai Unióhoz való csatlakozás.

A felvezető lehetőséget teremtett arra, hogy az Európa jövőjéről folytatott dialógusban a szakértők elmondják és értékeljék várakozásaikat és országuk közvéleményének – generációk szerint differenciált – várakozását az Unióhoz való csatlakozásról, megosszák az Európai Unióval kapcsolatos tapasztalataikat a jelölt, illetve jelölés előtt álló országok szemszögéből, szóljanak a balkáni identitás esszenciájáról, valamint a csatlakozás után követni kívánt külpolitikáról (elsősorban Kína, Oroszország és Törökország viszonylatában).

Marjan I. Bojadjiev az American College Skopje Egyetem rektora elnézést kért a görög nagykövettől, amiért az előadásában Észak-Macedónia helyett Macedónia szerepelt, és hangsúlyozta, hogy az észak-macedón–görög megállapodás kiemelt fontosságú diplomáciai siker.

A Nyugat-Balkán fogalmának definiálásával folytatta, amely lényegében Bulgária és Románia uniós csatlakozásával jött létre és Európa térképén tatóngó lyukként megakadályozza a valódi egység létrejöttét.

A jogállamisággal kapcsolatban elmondta, hogy annak világos illusztrációjára¹ van szüksége az Európai Uniónak, és mindkét félnek, az Uniónak és Észak-Macedóniának is mozdulnia kell. Észak-Macedónia e tekintetben már több lépést tett, kétszer módosított alkotmányt, és 2018-ban nemzetközi megállapodás is született az európai külügyi és bővítési biztos támogatásával. Most az Unió lenne a sor, és bár a Tanács elnöke ígéretet tett a csatlakozási tárgyalások folytatására, a bolgár vétó megszakította a folyamatot. A jelen lévő bolgár nagykövetnek címezve, hangsúlyozta a bolgár vétó erősen és hosszú távon mérgező hatását a két ország kapcsolatára és kiemelte valamilyen politikai keretrendszer kialakításának szükségességét a helyzet kezelésére.

Visszatérve az európai integrációra: Bojadjiev kérdés-ként vetette fel, hogy (i) vajon az integráció befejezhető-e? (ii) ki számít valóban európainak, vajon a nyugat-balkániak európaiak? Európát egy francia sajtóhoz hasonlította, amely – a nyugat-balkán teljes integrációjának hiányában – tele van lyukakkal és így nehezen komolyan vehető, majd rácsatlakozva Gál Kinga európai parlamenti képviselő I. panelbeli felszólalására kiemelte, hogy különböző módokon, de mind mélyen integráltak vagyunk Európában.

¹ Hivatkozott a felvezetőben elhangzott nyugati és keleti nézőpontbeli különbségekre, ami a jogállamiság megítélését illeti.

A Nyugat-Balkánon minden ország aláírta az előcsatlakozási megállapodást,² ebből a szempontból ezek az országok részei az Európai Uniónak. Kiemelte, hogy fontos Európa gazdaságához csatlakozni, hiszen a Nyugat-Balkánon kicsi, nyitott gazdaságú országok vannak. Utalt arra a nyugat-balkáni emberek számára erősen problematikus elemre, hogy határlépcsőkor nem az európai, hanem a szenegáli, zambiai állampolgárokkal kell egy kapun átmenniük. Javaslatként fogalmazta meg – hivatkozva Várhelyi Olivér biztos úr I. panelbeli felszólalására – az Európai Uniónak dolgoznia kell azon, hogy az Európai Gazdasági Közösségbe azonnal integrálja a nyugat-balkáni régiót, melyhez az Európai Gazdasági Térségről szóló Megállapodás 95., 98. és 128. cikkének módosítása szükséges. Ismertette egy Bécsben készült, az Európa jövőjéről szóló felmérés eredményeit, amely azt tekintette át, hogy 2035-ig hány ország tud csatlakozni az Európai Unióhoz. A tanulmány arra a következtetésre jutott, hogy a jelenlegi csatlakozási forgatókönyv az üzletet helyezi első helyre (*putting business first*), mely szerint csupán Szerbia, Montenegró, Észak-Macedónia és Albánia kerül be az Európai Unióba. A legsérülékenyebb területek: Koszovó és Bosznia-Hercegovina kimaradna. Tehát a folyamat aligha zárul le. Az üzleti szféra elsődlegességének eredménye az „egy gazdaság, egy régió” filozófiája alapján az ún. Kamarai Beruházási Fórum is, amelyben mind a hat nyugat-balkáni ország képviselteti magát. A Fórum keretében indult a „*mini Schengen*”-kezdeményezés is (Skopje, Belgrád és Tirana), amelybe ma már lényegében útlevelel nélkül lehet utazni, hamarosan remélhetőleg mind a hat nyugat-balkáni ország csatlakozik ehhez. Ugyanakkor, amint Belgrád felé tekintünk, azonnal konkrét gyakorlati nehézségek adódnak (hosszú várakozási idő a határon, áruszállítási, logisztikai problémák), amelyekre az Európai Uniónak megoldást kell találnia, mivel a „*mini Schengen*”-nek valójában a szabadságjogokról a határellenőrzés egyszerűsítéséről kellene szólnia.

Kérdés, hogy az Európai Unió integrálni tudja-e a hat nyugat-balkáni országot, miközben felkészíti az európai uniós csatlakozásra? Bojadjiev szerint, az Európai Gazdasági Közösség a legjobb módja az integráció elindításának. Fontos, hogy a nyugat-balkáni hat ország a folyamat aktív részesének érezhesse magát. Az Európai Gazdasági Közösség bővülése a tagállamok számára is pozitív fejlemény, és komoly védelmet nyújthat, különösen azon uniós országok számára, amelyek nem akarnak több bevándorlót befogadni.

Végső kérdés az uniós politikai befolyás megtartása a régióban. A Nyugat-Balkánon az Európai Uniónak nincsen hivatalos képviselője, míg mind az Egyesült Államoknak, mind az Egyesült Királyságnak, mind Oroszországnak és Kínának egyértelmű a befolyása.

Konklúzióként Bojadjiev elmondta, hogy az integráció és a majdani csatlakozás egy olyan folyamat, amelynek befejezésében reménykedik a régió, viszont a bizonytalanság miatt a lelkesedés egyre inkább csökken. Nem szabad elfelejteni azt sem, hogy Európai Unió nemcsak önmagában áll, és egy lépés

² Észak-Macedónia volt az első állam, amely aláírta az előcsatlakozási megállapodást, még Horvátország előtt, Horvátország most már az Európai Unió tagja, míg Észak-Macedóniával még a tárgyalások sem kezdődtek meg.

a selyemúton, hanem Európa része is. Az integráció kérdésének napirenden tartása elemi fontosságú.

Arta Rama-Hajrizi, a Velencei Bizottság tagja, a Koszovói Alkotmánybíróság korábbi elnöke leszögezte, hogy az integráció minden nyugat-balkáni ország célja, amelyet ugyanakkor megkérdőjelez az Európai Unió hozzáállása. A csatlakozási folyamat megértéséhez történelmi keretbe helyezte a Nyugat-Balkán európai történelemre gyakorolt hatását. Kifejtette Churchillt idézve, hogy a Nyugat-Balkán történelmileg mindig egy gordiuszi csomó volt az európai kontinens számára, és bár lezárultak a térségben lefolytatott háborúk, a béke továbbra is törékeny, és a Nyugat-Balkán nemzetei a mai napig nem dolgozták fel a múltat. Kiemelte, hogy ennek leküzdéséhez nemzeti és európai vezetőkre, bizalmon és közös felelősségen alapuló jövőképre van szükség, amely az alapító atyák vízióján alapuló nagyobb, egyesült, szabad, békés és jólétben élő Európát kínálja. Mindennek eléréséhez azonban felelős lépésekre van szükség, mely keretében az Európai Uniónak be kell tartania az ígéreteit, miközben a nyugat-balkáni országoknak is be kell tartaniuk a kötelezettségeiket. Az Európai Unió részéről azonban ez idáig inkonzisztens intézkedések tapasztalhatók, különösen a vízumliberalizáció tekintetében. Koszovó teljesítette a Bizottság által előírt 93 kritériumot, beleértve a legatipikusabb, a határkérdések rendezésére irányulót is, de a vízumliberalizációra vonatkozó döntés a mai napig elmaradt. Kiemelte, hogy a vízumliberalizáció elmaradása az Európai Unió részéről a politikai akarat hiányát jelzi, ami a koszovóiak szemében ez az Európai Unió hitelességét kérdőjelezi meg – egyértelművé vált, hogy a csatlakozás politikai folyamat. Jelezte, hogy a csatlakozási folyamat stagnálása és az uniós stratégia hiánya bizonytalanságot és egymás hibáztatását eredményezi a nyugat-balkáni országokban.

Megerősítette, hogy az Európai Unió bővítését több folyamat hátráltatja, például a migrációról, az Európai Unió belső reformjáról szóló, illetve az egyes országok és az Európai Unió szervei közti viták. Jelezte ugyanakkor, hogy az Európai Unió jövője szempontjából az egyik legmeghatározóbb kérdés a Nyugat-Balkán csatlakozása. Az Európai Unióban nem lesz béke és biztonság, ameddig a Nyugat-Balkán fekete lyuk marad a kontinensen. A helyzetet súlyosbítja az Európai Unió megosztottságát erősítő kínai, orosz és török befolyás. Mindhárom ország domináns nemzetközi szereplőként van jelen, hátráltatva az Európai Unióhoz való csatlakozási folyamatot. Törökország jelenléte befektetések, vallási és kulturális kapcsolatok útján, Kína befolyása pedig különböző, a régió is túlterjedő projekteken, befektetéseken keresztül valósul meg. A stabilitás fontossága vonatkozásában előadásában hivatkozott Stoltenberg NATO főtitkár nyilatkozatára, miszerint néhány külső tényező szándékosan törekszik konfliktus gerjesztésére Bosznia és Koszovó között. Kiemelte, hogy a törékeny gazdaság és a gyenge demokrácia miatt a nyugat-balkáni országok könnyen meg tudnak csúszni az ilyen előállított konfliktusok lejtőjén, melyben az Európai Unió egyértelmű állásfoglalásának a hiánya is döntő szerepet játszik.

Kifejtette, a nyugat-balkáni országok nem várják el az Európai Uniótól, hogy a Nyugat-Balkánt a vállára vegye és bevigye az Európai Unióba. Az Európai Uniónak végig kell vezetni ezen országokat az európai álm megvalósításához

vezető úton, mert ha ez elmarad, más országok, más eszközökkel fognak beavatkozni, amely nem az európai álm megvalósításához, hanem instabilitáshoz, dezintegrációhoz és konfliktusokhoz vezet.

Kiemelte, az Európai Unió részéről tapasztalt méltánytalan és részrehajló bánásmód ellenére a Koszovói Köztársaság változatlanul kiáll amellett, hogy az Európai Uniónak nincs alternatívája. Felhívta a figyelmet továbbá, hogy a NATO és az EU együttműködése szükséges az eddig elért eredmények továbbviteléhez, elismerve, hogy a régió biztonsága továbbra is fenyegetésnek van kitéve.

Reményét fejezte ki, hogy az Egyesült Királyság, az Egyesült Államok és az Európai Unió által kinevezett külön megbízottak közreműködésével sikerül rendezni a Szerbia és Koszovó közötti jószomszédi kapcsolatokat. Mindezen kérdések rendezésével válhat az Európai Unió elérhető céllá, melyhez azonban az Európai Unió részéről konkrét cselekvés és nem csak megnyugtató szóhasználat szükséges.

Balogh István, a Külgazdasági és Külügyminisztérium biztonságpolitikáért felelős helyettes államtitkára, politikai igazgató előadásában a nyugat-balkáni régió Európai Unióhoz való csatlakozásához kapcsolódó elméleti és politikai érveket mutatta be, külpolitikai kontextusba helyezve a bővítés kérdését. Magyarország bővítéssel kapcsolatos alapfilozófiája kapcsán kiemelte, hogy a nyugat-balkáni régió csatlakozása és a bővítés sikeressége szoros összefüggésben van Európa jövőjének kérdésével. Magyarország részéről emiatt kiemelt fontosságú a hatékony és sikeres bővítési politika kialakítása. A bővítési politika meghatározó alapelveinek bemutatása során kiemelte a bővítés sikeres politikai folyamatként történő végigvitelét. Ez – különösen a Brexit tükrében – alapvető fontosságúvá vált és megakadályozza a bővítés bürokratikus folyamatként történő értelmezését, fenntartva ugyanakkor a jelölt országok felkészültségének értékelését. Alapelveként határozta meg a jelölt országokkal folytatott párbeszédet a térséget fenyegető kihívások minél mélyebb megértése érdekében. Kiemelte emellett a Nyugat-Balkán biztonságpolitikai jelentőségét Európa számára, hiszen az illegális migrációval szemben való fellépés egyik sarokköve a régió csatlakozása, továbbá az egységes belső piac dél felé történő bővítése gazdasági jelentőséggel is bír. Az alapelvek közé sorolta továbbá a csatlakozási folyamat felgyorsítását, amelynek elmaradása a jelölt országok Európai Unió felé irányuló támogatásának elvesztését kockáztatja. Hasonlóan kiemelt alapelv az infrastrukturális fejlesztések támogatása, és nyugat-balkáni régió stabilizálása, amely szintén az európai biztonság szempontjából bír jelentőséggel.

A beszéd másik központi kérdését a bővítéshez kapcsolódó politikai érvek képezték. E vonatkozásban kiemelte, hogy a bővítési politika sikertelensége esetén az Európai Unió elveszíti hitelességét, negatív üzenetet küldve az egész nyugat-balkáni régióknak és a nemzetközi közvéleménynek. Az előadásban jelezte, hogy a Brexit, illetve a Covid19 társadalmi és gazdasági következményei mellett az Európai Unióban több politikai vita is folyamatban van, amely a megosztottságot erősíti. Erre tekintettel különös jelentőséggel bír a sikeres bővítési politika, amely a hosszú távú béke, biztonság és jólét kulcseleme. Megerősítette, a Nyugat-Balkán Magyarország számára mind biztonságpolitikai szempontból, mind

a Covid19 szempontjából kiemelt szerepet játszik. A Nyugat-Balkán, mint az illegális migráció legfontosabb tranzitútvonala, kiemelt biztonsági kihívást jelent, és a rossz válságkezelésre a 90-es években már volt példa. Ennek tükrében különösen fontos a megfelelő kapacitásépítés és a hatékony határvédelem a régióban, jelezve, hogy ezen országok csatlakozásának elmaradása még több stratégiai kihívást eredményezhet.

Az előadás harmadik része a bővítés társadalmi és gazdasági szempontjait elemezte. A társadalmi hatások szempontjából kiemelkedő jelentőségű a nyugat-balkáni régió fiataljainak megnyerése az integráció számára, amely a hiteles bővítési politika egyik kulcskérdése, gazdasági szempontból pedig a legfontosabb az Égei-tenger és a Mediterrán-tenger vasúti és közúti elérésének biztosítása, amely egyben elősegíti a térség gazdasági növekedését. A bővítési folyamat vonatkozásában megerősítette, hogy az továbbra is érdemi alapú, azaz a felkészültségen és a végrehajtott reformokon alapul. Kiemelkedő jelentősége van ugyanakkor a csatlakozó országok reformintézkedéseit megerősítő, az Európai Uniótól érkező pozitív visszajelzéseknek, amelyek ugyanakkor sok esetben elmaradnak. Szerbia vagy Montenegró esetében a csatlakozási folyamat lassulása tapasztalható, Észak-Macedónia és Albánia esetében még a csatlakozási tárgyalások sem kezdődtek meg, kiemelve, hogy az Európai Unió szavahihetősége a jelölt országok közeljövőben megtörténő csatlakozásának függvénye. E ponton az előadásban rámutatott, hogy az Európai Unió országaiban eltérő a bővítés megítélése, megerősítette ugyanakkor, hogy Magyarország a bővítéspárti országok közé tartozik. Ennek tükrében kiemelte, hogy a bővítés megvalósításához politikai akarat és konszenzus kialakítása, és a bővítés tényleges támogatása szükséges, a nyugat-balkáni országok érdekeinek szem előtt tartása és reformintézkedéseik támogatása mellett.

Az előadás zárásaként felhívta a figyelmet arra, hogy a bővítés iránti politikai akarat hiányában az Európai Unió nem léphet fel geopolitikai tényezőként, ami még inkább indokoltá teszi a mielőbbi előrelépést a bővítési folyamatban.

A II. panel zárásaként Rama-Hajrizi hangsúlyozta ismét Koszovó és Bosznia-Hercegovina integrációjának fontosságát, mert Európa soha nem lesz teljes, ha nincs ott mindenki, nem tudjuk, mennyi idő kell hozzá, lehet, hogy Koszovónak 50 év, de kell egy egyértelmű út. Az Uniónak ez egy utolsó pillanat, hogy a saját problémáit megoldja. Bojadjiev a „budapesti folyamatra” tett javaslatot, amely egyfajta stratégiai kezdeményezésként segítené a nyugat-balkáni integrációt.

Trócsányi László elnök úr zárszavában a „budapesti folyamatra” reagálva felelevenítette a „szegedi folyamatot”, melynek keretében Magyarország segíteni akart a nyugat-balkáni országoknak a háború idején.

A mai helyzettel kapcsolatban az optimizmusa hiányára utalt, szembehelyezve az Európai Unióban jelen lévő centralizációt, akár a Szerződések módosításával is elérni kívánó

álláspontot és a – Magyarország által is képviselt – szubszidiaritás elvét követő álláspontot. Érdeklődését fejezte ki a francia elnökség európai víziója iránt – kifejezetten a Nyugat-Balkán pozíciója tekintetében is. Kifejezte meggyőződését, hogy a francia elnökség az Európa jövőjéről szóló konferencia végén a Szerződéseket akarja majd módosítani, amely egy új Európát eredményezhet, ahol az Európai Unió központja, magja a hat alapító ország lesz, egy második körben Magyarország és a többi tagállam, és harmadik körben a Nyugat-Balkán.

Hangsúlyozta, hogy az országok közötti egyenlőség számunkra központi eleme az európai uniós integrációnak, és elutasítunk minden olyan kezdeményezést, ami ezt nem támogatja. Sok lehetséges szcenárió van, de most alapvetően a munka tovább folytatása, az ambíciók egyértelmű artikulálása, valamint a kétoldalú diplomáciai kapcsolatok fenntartása és építése a cél. Nagyon fontos, és a vitás kérdésekben megoldást hozhat a megfelelő kompromisszumok megtalálása.

ÖSSZEFOGLALÁS ÉS ÉRTÉKELÉS

A negyedik magas szintű nemzetközi konferencia megszervezésével Magyarország folytatta az uniós szintű párbeszédet az Európa jövőjéről szóló konferenciasorozat kontextusában. A konferencia során az előadók kiemelték, hogy Európa igazi ereje az erős tagállamokban rejlik, és így érkezett az idő az új tagállamok felvételére is. Kifejtésre került az is, hogy ahol a tagállamok hatékonyabban tudnak eljárni, ott a kompetenciáknak vissza kell kerülniük tagállami szintekre, így az Európai Unió tudna hatékonyan foglalkozni olyan Európa jövőjével kapcsolatban kiemelkedően fontos témával, mint például a bővítés politikája. Az Európa jövőjéről szóló konferencia megkerülhetetlen témája a bővítés kérdése. A nyugat-balkáni régió országait minden oldalról az Európai Unió veszi körül, a régió stabilitása és gyarapodása a közösség gazdasági, biztonsági és geopolitikai érdeke is. Az Európai Uniónak el kellene ismernie a tagjelölt országok erőfeszítéseit, és teljesítenie kellene a csatlakozási folyamat továbbvitelével kapcsolatos kötelezettségeit. Az Európai Unió csak akkor tud igazán erős lenni, ha megtörténik a Nyugat-Balkán teljes integrációja. Az Európa jövőjéről szóló reflexióba szervesen be kell vonni a Nyugat-Balkán országait. A szlovén elnökséggel együttműködve magyar sikerként is értékelhető, hogy a Nyugat-Balkán országai is be tudtak kapcsolódni az Európa jövője konferenciasorozatba, tartalmi részvételük az elkövetkező fél évben is szükséges.

Készítette: Bólya Boglárka, Benyusz Márta, Pék Erzsébet, Balogh Zsuzsanna Zsófia, Neubauer Sándor

